

8. SONUÇ

Raporun tümünün gözden geçirimi yapıldığında, sağlık kavramı genel kapsam olarak ve sağlık hizmeti özellikleri itibarıyla aşağıdaki ölçütlerle değerlendirildiğinde, Türkiye'de gerçekçi bir ulusal sağlık modelinin inşası olanaklı kılınabilecektir.

- Sağlık, yalnız hastalık ve sakatlık durumunun olmayışı değil; beden, ruhen ve toplumsal yönden tam bir iyilik halidir.

- Sağlıklı yaşama hakkı, tüm bireyler için doğuştan kazanılmış bir haktır.

- Irk, din, politik inanç, ekonomik ve sosyal durum farkı gözetilmeksizin herkesin ulaşılabilir en yüksek sağlık düzeyine ulaşması, temel haklardan birisidir. Daha geniş bir tanımlamayla; herkes, kendisi ve ailesinin sağlıklı ve iyilik halinde yaşaması için yiyecek, giyecek ve barınak, sağlık hizmeti, gerekli sosyal hizmetler hakkına ve gerektiğinde işsizlik, işgörmezlik, dulluk, yaşlılık ve başka yaşam koşullarının bozulmasında güvenlik hakkına sahiptir. Analık ve çocukluk, özel ilgi gerektiren durumlardır. Evlilikte ya da evlilik dışı doğmuş olsun, tüm çocuklar aynı sosyal güvenlikten yararlanırlar.

- İnsan yaşamı, sağlık ve hastalık dönemlerini birarada ve birbiri içinde kapsayan bir bütündür ve bu anlamda değerlendirilmelidir.

- İnsan yaşamının koşullarını, kişinin fiziksel ve ruhsal durumu ile çevresel etmenler birbiri ile ortaklaşa bir etkileşim içinde belirler. Bu bağlamda; kişi çevresinden soyutlanamaz, ancak çevresi ile birlikte değerlendirilmelidir.

- En önemli hastalıklar, bir toplumda en sık görülen, en çok öldüren ve en çok sakat bırakan hastalıklardır. Ülke koşulları bu anlamda değerlendirilmeli ve önlemler buna göre alınmalıdır.

- Bir kişinin veya toplumun sağlık düzenini belirleyen, kişinin hastalanmasına veya ölümüne neden olan biyolojik ve fizik çevre faktörlerini oluşturan veya bunların etkisini koşullayan etkenler, sosyal ve ekonomik etkenlerdir.

- Bir kimsenin hasta oluşu, sadece o kişinin sorunu değildir. Kişinin hastalığı, ailesinden başlayarak bütün toplumun sorunudur.

- Sağlık hizmetlerinden yararlanma, doğuştan kazanılan bir haktır. Gerek doğuştan kazanılan haklar ile, gerekse o toplumsallaşmanın evrimleşmesiyle sonuçlanmış hakların kullanımı, toplumun örgütlenme biçiminin bir sonucu olarak kamu hizmeti biçiminde düzenlenir ve yaygınlaştırılır. Anayasa'nın 56. maddesi, sağlığın bir kamu hizmeti olarak devlet eliyle götürülmesi, geliştirilmesi ve düzenlenmesini belirlemiştir. Bu

belirlemeye en uygun sağlık politikası, sosyalleştirilmiş sağlık hizmetleri bağlamında hayata geerilmelidir.

• Sağlıklı konut, dengeli ve yeterli beslenme, evre kirliliğinden arındırılmış bir doğa gibi insanca yaşama olanaklarının kurulması ve geliştirilmesindeki son dayanak, insanın ve dolayısıyla toplumun sağlığını amaçlamaktadır.

• Sağlık hizmeti, sağlıklılık koşullarını yerine getirmek ve sürekli-liğini sağlamak anlamında, insan hizmetleri sanayii içinde geniş bir alan kapsamaktadır. Bu alanda verilecek her türlü sağlık hizmeti, herkese eşit biçimde ve sürekli olarak sağlanmalıdır.

• Koruyucu, tedavi edici ve esenlendirici sağlık hizmetleri birlikte ele alınmalı ve sağlık politikasının erevesi böyle si bir planlamaya da-yandırılmalıdır.

• Kapsamlı, dengeli ve öncelikleri saptanmış, esnek ve gelişime açık kaynakları ve stokları en iyi şekilde kullanan, fiili ve potansiyel per-sonel gereksinimini temel ölçütler olarak alan bir sağlık planlaması yapıl-ması, hizmetin götürülmesi için gereklidir.

• Herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını sürekli kılabilecek ve doğanın korunmasını da sağlayacak koruyucu sağlık hiz-metleri, öncelikle ve önemle ele alınmalıdır. Tedavi edici sağlık hizmetle-ri, sağlığın korunması ve geliştirilmesinde koruyucu hizmetleri destekler biçimde örgütlenmelidir.